

Rozšiřovací prohlídka – základ jarního rozvoje včelstva

Jakmile nastoupí teplé počasí, je na čase podívat se opět na včelky. Většina včelstev by touto dobou již měla plně obsadit horní nástavek a pravděpodobně jej mít i zaplodovaný. Tento článek pojednává o mé třetí letošní prohlídce včel spadající většinou do období března (někdy i dubna), jejímž cílem je plně rozvinout plodování ve dvou nástavcích. Někdy to včelstva zvládají sama – zejména ta nízkonástavková s více než třemi zimujícími nástavky, ale někdy je dobré jarnímu rozvoji napomoci. Není to ale nutné. Tedy pokud nechci včelařit intenzivně, nechci daleko více plodu, ani daleko více medu. To si zváží každý sám. To samé ostatně platí v případě podněcování, komorování, zateplení... Silné řeči o tom, že včelstva všechno zvládnou sama, JSOU pravdivé. Zvládnou to sama a perfektně, ale s cílem přežít a rozmnožit se. Nikoliv s cílem donést včelařovi kvanta medu.

Má třetí prohlídka včelstev probíhá zhruba měsíc po budící prohlídce (tak označuji únorovou prohlídku, jejímž cílem je přesunutí plodu pod strop, o ní ale napíši zase někdy jindy) a je velmi závislá na poloze stanoviště. Záleží nejen na nadmořské výšce, ale i na sluneční expozici a dalších okolnostech. Prohlížím tedy postupně od nejteplejších stanovišť po ta chladná. Rozmezí je asi 14 dní.

Položím těsto a vmáčknou do uliček.

K problematice oček

Loni, tak jako v mnoha jiných letech, jsem já i mnoho mých přátel jasně viděl rozdíl v sezení a v plodování včelstev na rámkové míře 39×24 cm, jež jsou chována v tenkostěnných dřevěných úlech, a těch, co jsou v úlech z tvrzeného plastu. V tvrzeném plastu (dále jen plastu) seděly včely touto dobou již plně od stěny ke stěně a měly řádově o jeden až dva plodové pláсты více.

U několika včelstev jsem v minulých letech zkusil otevřít očko v horním nástavku a čekal, co se bude dít. Poznaček je následující: otevřené očko způsobí, že se matce nechce tak brzy sejít klást do předposledního nástavku a hlavní část plodování probíhá déle v horním nástavku. Tam, kde je očko uzavřené a volné je jen česno dole, musí včely chodit spodem, a tak „vyšlapat a projít“ cestu dolů. To způsobí, že matka klade v dolním nástavku dříve. **Těm, kteří se rozhodnou se včelstvy nic nedělat a čekat až začnou klást sama od sebe v dolnějším nástavku, doporučuji očka neotevírat.** Naproti tomu těm včelařům, kteří dávají přednost rozšíření směrem nahoru, bude otevřené očko asi přínosem. I když v tomto ohledu jsem spíše skeptický, neboť očkem utíká množství tepla. Zkuste si dát ruku před očko v březnu či dubnu a uvidíte sami.

Jak jsem uvedl výše, hlavním jarním cílem je uvést matku do režimu velkého plodování v období, kdy do rozkvětu řepky zbývá zhruba 40 dní. Za tu dobu

se z vajíčka stane létavka a včelstvo bude mít možnost využít snůšku z řepky, která je v České republice u 90 % chovaných včelstev tou hlavní. Ideální je, když se plodování odehraje nejen v zatepleném úle, ale hlavně v teplé oblasti úlu nad polštářem – tedy v plodišti. O rozdělení úlu jsem psal v minulém čísle právě proto, aby byl tento článek pochopitelný. Po této prohlídce se v mém případě ideální úl ideálního včelstva skládá z polštáře a dvou nástavků plodištních. A to v jakémkoliv typu úlu, ať nízkonástavkovém, středněnástavkovém, či kombinovaném. V praxi se jedná o následující zákrok, který provádím, když má včelstvo zaplodovaných zhruba šest rámků. Nečekám, až matka začne klást v nástavku pod plodištěm anebo než se plodiště plně rozšíří do stran, ale předčasně přidám nástavek souší nahoru na plodiště současné. Toť vše. Podstata je v tom pojmu předčasně. Každé včelstvo se do onoho nahoru přidaného nástavku žemlových souší rozklade podle svých dispozic. Přidání nástavku nahoru, do nejteplejší části úlu, je však rozhodně rychlejší než cokoliv jiného. A v tom je ta podstata – plod se dostane do dvou nástavků. Kdo si tento zákrok vyzkouší a osahá jako já, bude při tomto zákroku již automaticky přesunovat dva až tři plodové plásty rovnou do onoho nového nástavku. Plodové hnízdo se z obrysu vajíčka nalezato přemění do tvaru vajíčka nastojato, vedle něhož jsou minimálně čtyři souše z zakladení „vyhrívané“ plodovými plásty.

Schéma 2 VN plod a zásoby v druhém a na něj třetí jen souší bez prohazování plodových R

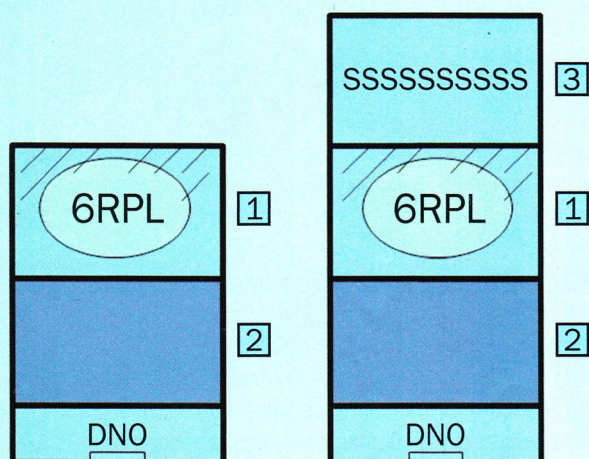
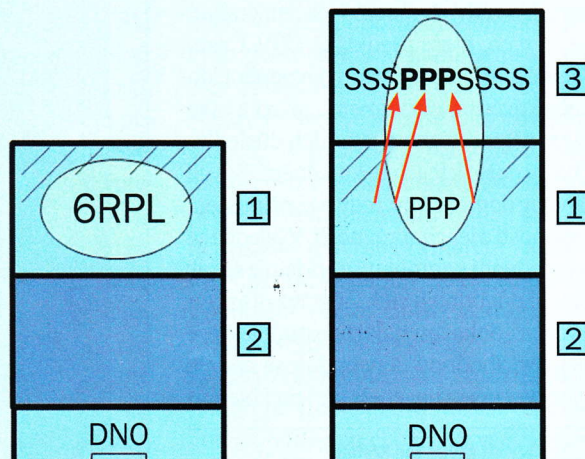

Schéma 2 VN plod a zásoby v druhém a na něj třetí s prohazováním plodových R

Pokud chováte včely ve velmi tvrdých klimatických podmínkách nebo se vám tento zákrok nezdá, doporučuji alespoň vedle nebo přímo do plodového hnízda umístit ony zemlové souše. Opravdu to urychlí plodovou krivku. Je to de facto ležanovité rozšíření plodového hnízda. Musím ale dbát na to, aby včelstvo neztratilo kontakt se zásobami.

Pokud však včelstvo například na rámkové míře 39×24 centimetrů naleznou s plodem již ve dvou nástavcích (v mojí řeči to znamená, že matka začala klást v polštáři), provedu jednu z následujících možností, jež volím podle síly včelstva.

U silného včelstva provedu prohození nástavků – spodní nástavek dám nahoru, horní se zbytky zásob doprostřed a pod tyto dva přidám nástavek souší, abych si zachoval polštář. Jedná se o velmi často negativně diskutovaný zákrok, ale silná včelstva jej ocení – slabá však poškodí. U slabšího včelstva pouze podložím nástavek souší dolů a okolo plodu udělám v horním nástavku místo ke kladení vložením souší, které jsem vzal odjinud z úlu, vedle plodu.

Obecné zásady

Všechny způsoby rozšíření ctí několik mnou prezentovaných zásad a poznatků:

1. Včelstvo se více a spíše i samo od sebe rozšiřuje svislým směrem. I v dvanáctirámkových nástavcích včely plodují nejprve svisle a poté až více do šířky.
2. Plod zásadně nedávám přímo na dno do zimy a stále udržuji pod plodovým hnízdem tzv. **polštář**.
3. Čím více nástavků zimují ve včelstvu, tím méně jich musím mít ve skladu.
4. V nízkých nástavcích matka dříve přechází do dalších nástavků a tím se včelstvo stává manipulovatelnějším. Také umělé rozšíření plodového hnízda převěšením plodových plástů je pro včelstva stravitelnější. To vše je první odměnou za slabší první generaci včel na nižších plástech.
5. Pokud chci rozšiřovat dolů, neotvírám očka. Osobně je obecně neotevírám vůbec.

Vymetání podmetu a zateplovací vložky

6. Když nastane příliv pylu a krásné počasí, rozšířím česna (vyjmu česnovou vložku). U nás jde většinou o dobu při květu nebo po odkvetu meruňky či v květu třešně a višně.
7. Podmetová síta nechávám uzavřena anebo vsunu do podmetu podmetovou vložku, abych prostor snížil do výšky podobné Tachovskému úlu. Toto jednoznačně provádím u včelstev, kde nemám „polštářový“ nástavek.
8. Při nepříznivém průběhu jara (větrno a chladno po počátečním oteplení) započnu zejména ve vozech, kde mám zateplené úly, s napájením vodou. Včelstva totiž již plně obsedají úl, nenachází se v něm rosný bod, a voda se tudíž v úle nesráží. U tenkostěnných úlů jsem se snad s nutností napájet vodou nesetkal. Pokud k tomu snad ojedinele dochází, stačí pořídit napáječku a postavit ji 20 metrů od úlů.

Nakonec je třeba si uvědomit, že tím, že rozšířím úl nahoru nástavkem souší, jednoznačně zabráním vytočení zbytků cukrných či invertových zásob. A jak dosáhnu co nejrychleji oněch šesti plodových rámků třebas v březnu? Je to jednoduché. Jakmile včelstva začnou plodovat cca na 2 plástech (jde o dobu předjaří, ale musí být už jednoznačně po jarních proletech), položím na horní loučky těsto Feed Bee, což je zdroj bílkovin rostlinného původu (nejde o pyl). Bílkoviny jsou totiž podstatou předjarního plodování. Sami dobře víte, že včelstva v předjaří plodují podle přínosu pylu. Zkusil jsem jim tedy vyjít vstříc za dodržení nejpřísnějších podmínek. I vy můžete nyní použít některý z mých postřehů o jarním rozšiřování.

Miroslav Sedláček

majitel včelí farmy s 600 včelstvy
sedlacek@vcelarstvisedlacek.cz

Schéma kombinovaný úl s NN zásobním dole a VN s plodem a na něj položím NN souší. Zde nelze do přidávaného NN převést plod.

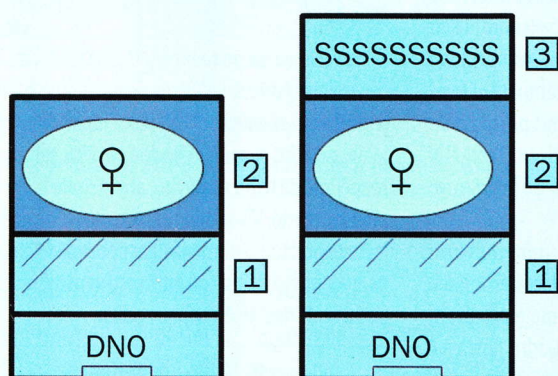

Schéma 2 VN s plodem i v dolním VN a dvě varianty rozšíření.

